

Edmunds Ozoliņš

“Dīvainas un neizprotamas lietas un parādības cilvēku dzīvē”

1984. gada 2. janvārī

levada vietā

Kādreiz jaunībā vairākkārt dzirdēti spoku stāsti, bet tiem tolaik nepiegriezu sevišķu vērību, kaut arī interesēja. Tajos klausoties, jocīgi baiļu tirpuļi staigāja pa miesu, radās īpatnējs baiļu pārdzīvojums. Bet nu iznācis, ka jau daļēji piemirstiem spoku stāstiem pievēršos par jaunu, pie kam - jau man pāri pusmūžam. Uz to mani mudinājuši vairāki iemesli. Pirmkārt gadījās atkal dzirdēt šāda rakstura stāstus, kuri no manu gadu un dzīves pieredzes pakāpes ieguva jaunu vērtējumu un attieksmi. Šoreiz šādām parādībām pieeju vērtējoši, kritiski. Tās radīja interesi un no jauna lika atcerēties sen dzirdētos apgalvojumus par cilvēka, resp. tā gara, dvēseles aizkapa jeb pēcnāves dzīvi. Otrkārt uzmanība šīm problēmām tika saasināta dzirdot, ka pa radio mūsu dienās (apm. 1981. g), mūsu rep[ublikas] ārsts – psihiatrs (uzvārdu neatc.) raidījumā jaunatnei “Dzirkstele” izsaka domu, ka nekur un nekad nav pierādīts, ka tāda aizkapa dzīve neeksistē. Un, lasot ikmēneša biļetenā “Jaunās grāmatas” (1983. g.) aprakstu par padomju žurnālista vērojumiem Indijā, manu uzmanību saistīja sekojošs teikums: “Šāda tendence ir saprotama, jo, cik gan ir tādu divdesmitā gadsimta cilvēku (pat fanātiski ticīgo ļaužu vidū), kuri ne visai drošās aizsaules dzīves labā būtu ar mieru ziedot visu savu pasaulīgo eksistenci.”

Tā tad secinājums: ja jau mūsu valstī, kur tā viss, kas saistās ar misticismu un reliģiju, tiek kategoriski noliegts, pavīd šādi izteikumi, tad tas liek par to padomāt.

Jau minēto un tīri cilvēcisku interešu dēļ manī radās vēlēšanās papētīt šīs lietas dziļāk, lai labāk izprastu pasauli un tās jēgu.

Meklējot izskaidrojumus šīm parādībām esmu izlasījis vairākas pieejamas grāmatas, bet atbildi saviem, aptaujās gūtajiem faktiem, neesmu atradis. Daudz rakstīts par rēģiem, spokiem, kas redzēti, bet tie visi attaisnoti, izskaidroti ar cilvēka psihes dažādiem, īpašiem, gan normāliem, gan nenormāliem stāvokļiem. Daudz raksta par halucinācijām, kas piemeklē arī gluži normālus cilvēkus, un dažādiem blakus faktoriem, kas tās veicina. Piem. lidotājs Lundbergs, V. Ļebedeva grām. “Psihes noslēpumi bez noslēpumainības”, meklējot pazudušā dirižabļa “Itālija” apkalpi, redz ledus tuksnesī sēžam vientuļu cilvēku. Jeb atkal japānis Miura savā grāmatā “Ar slēpēm no Everesta” redz mežā slimo nastu nesēju, kurš tobrīd citā vietā guļ miris. Abos minētos un lielākā daļā citos gadījumos to izskaidro jeb izskaidrotu ar halucinācijām, kas radušās tādu un tādu iemeslu dēļ. Tā šādas parādības izskaidro zinātnieki materiālisti. Bet ideālisti, kuru filozofijas pamatā primārais ir gars, ideja, teiks, ka tā ir reāla parādība - tikai spoks, un to mēs uztveram (šajos gadījumos – redzam) ar saviem maņu orgāniem, kā jebkuru priekšmetu, lietu. Kam taisnība? Manuprāt nevienam. Abi strīdnieki nevar pierādīt pretējo, ka tas nav bijis rēģis, bet gan smadzeņu produkts, jeb arī, ka tas tiešām ir bijis rēģis.

Arī folklorai ir sava loma misticisma veicināšanā, pie kam tā ir brīva no jebkurām filozofijām. Gadu simtiem cilvēki no paaudzes uz paaudzi ir radījuši un iznesuši līdz mūsu dienām tautas gara mantas, daž ne dažādas sadzīves parašas un arī ticējumus, nostāstus, kuros runā par spokiem, parādībām, spoku stundu, veļu laiku, mirušām dvēselēm un citām mistiskām parādībām. Tās tiek minētas gan tautas pasakās, leģendās, gan arī it kā tīri reālos notikumos. Vai šie nostāsti būtu tikai tautas fantāzijas auglis? Domāju, ka tas daļēji saistās ar ilgiem dabas un dzīves novērojumiem, un ne jau tos izdomāja šizofrēniķi un cilvēki, kuriem rādījušās halucinācijas. No seniem laikiem cilvēkiem – zemkopjiem bija zināma mēness fāžu ietekme uz augu dzīvi un citām sadzīves lietām. Un to vecie ļaudis stingri ievēroja. Un tikai pašos pēdējos gados šis likumsakarības sāk aprakstīt mūsu presē. Agrāk par šīm lietām rakstīt nedrīkstēja. Tāpat tas bija ar rīkstniekiem – ūdens āderu meklētājiem. Arī apbedīšanas ceremonijās cilvēki laika tecējumā apguvuši dažādus noteikumus, kas jāizpilda pavadītājiem, lai aizgājējs varētu mierīgs aiziet savā mūža mājā un netraucētu palicējus.

Manas novērošanas pamatā ir cilvēku aptauja. Pozitīvas atbildes gadījumā ņemu vērā paša stāstītāja psihisko stāvokli notikuma laikā. Manās aptaujās izslēgtas sarunas ar garīgi slimiem. Ņemta vērā reliģiozu cilvēku savdabīgā uztvere. Bez tam precizēju gada laiku, diennakts stundu, apgaismojumu, vēju un citus fiziskas dabas faktoros. Ņemtas vērā arī jokdaru izdarības jeb gluži nevainīgu cilvēku līdzdalība notikumā.

Varbūt šī mana darbošanās ir mēģinājums “izgudrot velosipēdu” jeb “laušanās atvērtās durvīs”, bet neesmu jau vainīgs, ka plašāku informāciju par šiem jautājumiem nevaru iegūt.

Kas mēs esam pasaules bezgalībā, kuras sākumu neviens nezina un arī galu nezinās (ja vispār ir bijis sākums un būs gals)? Vienkārši mirstīgie, kuri jau no seniem laikiem tiekušies izziņāt brīnumainu sarežģītās pasaules uzbūvi. Daudz, ļoti daudz, kas izziņāts un atklāts, bet ir arī vēl daudz neizpētītu lietu un parādību. Līdz šai dienai zinātne nav skaidrība, kas piepilda izplatījumu un vienlaikus nes visas fizikālās parādības kā gravitāciju, elektromagnētiskos viļņus u. c. Runa ir par tā saukto ēteri. Nav atklāti gravitācijas lauka nesēji, jeb tā sauktie “gravitīki”. Nav skaidrība par tā sauktajiem “melniem caurumiem” kosmosā. Pat Einšteina relativitātes teorija šeit ir bezspēcīga. Noslēpums zinātniekiem šobrīd vēl ir magnētisms, elektromagnētiskie viļņi, elementārdaļiņu uzbūve, kāpēc gaisma vakuumā sasniedz galējo ātrumu un daudz kas cits. Nav šaubu, ka arī apkārtējā vidē pastāv cilvēkiem vēl neizprotami fenomeni. Piemēram: dīvaini spīdumi pie debesīm, noslēpmaina staru plūsma, lodveida zibens u.c. Un vēl neizpētīts ir pats galvenais - visu šo lietu un parādību pētnieks – cilvēka smadzenes. Kā saka psihologs V. Levi grāmatā “Domas meklējot” : “Psihe sevī glabā visu laiku noslēpumus un aizved pie dzīvības izcelsmes fizikāli-ķīmiskā noslēpuma.” Minētais ārsts–psihologs cilvēku raksturo ar jēdzienu “mašīna”, t. i. universālu, komplicētu, bioloģisku mašīnu. Tā radusies evolūcijas gaitā, un to noregulē citas līdzīgas “mašīnas” - sabiedrība. “Ja to neatzīst, tad jāatzīst nemateriālas dvēseles esamība” (A. Levi)

Daudz ko zinātne gadu gaitā atklās no vēl neizpētītā, un tas, kas šobrīd šķiet mistisks, varbūt nākotnē būs izzināts. Bet tagad par nezināmo, neizprotamo, lai domā katrs, ko vēlās, un tic, kam vēlās. Ticēt, ka sava paša uzskati, domas ir cilvēka garīgās būtības neatņemama daļa. Un tā ir cilvēka laime.

Latviešu tautas dziesmas:

Es aizslēdzu dzelzu vārtus Deviņām atslēgām, Lai nenāk māmuliņa Uz bērniem ciemoties.	Šai saulē, šai zemē Viesiem vien padzīvoju; Viņa saule, viņa zeme, Tā visam mūžiņam.	Dieviņš veda dvēselīti Pliku, kailu debesīs Te palika miežu lauki, Ta mantiņa, bagātība.
--	---	---

Norādes, kas palīdz orientēties “Dīvainas un neizprotamas lietas un parādības cilvēku dzīvē” rokraksta burtnīcā.

Turpmāk, aprakstot cilvēka atstāstīto notikumu, stāsta sākumā, kā virsrakstu, lieku stāstītāja vārdu, uzvārdu un vecumu (aptuvenu), un tālāk lappuses labā malā attiecīgās parādības raksturu jeb ar kādiem maņu orgāniem tā novērota. Visbiežāk sastopamo, ar dzirdi uztveramo parādību aprakstam lieku Nr. 1. Nākošie pēc biežuma ir vizuālie novērojumi - tiem lieku Nr. 2. Un kā pēdējo jāmin jušanas nervu uztvertās parādības t.i. Nr. 3. Aprakstītie interesantākie sapņi un cita veida parādības nav numurētas, bet atzīmetas ar burtiem S (sapņi) un P (pārējie notikumi).